

feedback

Nieuwsbrief van het Productschap Diervoeder - uitgave januari 2000

Nederland koploper in kwaliteitsborging diervoeders

De kwaliteitsborging van diervoeders in Nederland wordt nog verder aangescherpt. Vóór 1 januari 2001 moeten diervoeders in Nederland worden geproduceerd volgens HACCP-principes (Hazard Analysis & Critical Control Points). Het Productschap Diervoeder versterkt daartoe de GMP-kwaliteitsborgingsregeling (Good Manufacturing/Managing Practice) met deze principes. Dit gebeurt in samenwerking met TNO Voeding. De diervoedersector sluit hiermee verder aan op de kwaliteitsborging in de voedingsmiddelenindustrie, waar ook op basis van HACCP-principes wordt gewerkt. De Nederlandse diervoedersector is hiermee absolute koploper in Europa wat betreft de waarborging van diervoederkwaliteit.

De diervoedersector neemt al veel langer maatregelen ten behoeve van de veiligheid van het productieproces. De diervoederwetgeving en de GMP-regeling stellen allerlei kwaliteitseisen aan diervoeders. Dit zijn echter sectorbrede maatregelen die niet altijd toereikend zijn voor de aanpak van bedrijfsspecifieke problemen. HACCP is op dat punt een duidelijke aanvulling op de bestaande kwaliteitsregeling.

Het controlecentrum van een diervoederbedrijf

Veiligheidsgaranties

HACCP voorziet in een pro-actieve en een op het individuele bedrijf toegesneden aanpak om de veiligheid en kwaliteit van het productieproces systematisch te analyseren. GMP-erkende bedrijven - vrijwel alle Nederlandse diervoederproducenten hebben een GMP-erkenning - zijn zelf verantwoordelijk voor het opzetten, invoeren en onderhouden van zo'n HACCP-systeem. De Keuringsdienst Diervoedersector van het productschap houdt onafhankelijk toezicht op de naleving van de HACCP-principes.

Wat voor veiligheidsgaranties geeft HACCP in de praktijk? Het GMP-erkende diervoederbedrijf stelt eerst een intern HACCP-team samen dat bestaat

uit medewerkers van verschillende bedrijfsonderdelen. Dit team maakt een risicoanalyse van het productieproces, de Hazard Analysis. Aan de hand van deze analyse stelt het team een lijst samen met beheersmaatregelen, waaronder de Critical Control Points, om de mogelijke risico's te voorkomen dan wel te bestrijden. Uit de risicoanalyse kunnen bijvoorbeeld chemische bedreigingen naar voren komen, zoals grondstoffen die met dioxines zijn vervuild. Als beheersmaatregel kan een diervoederproducent dan extra monsters van de grondstoffen nemen. HACCP geeft zo bedrijfsspecifieke veiligheidsgaranties die de GMP-regeling in belangrijke mate aanvullen.

Grote belangstelling voor IKD-pilotproject HACCP

Het Informatie- en Kenniscentrum Diervoedersector (IKD) heeft onlangs in samenwerking met TNO Voeding een trainingsprogramma over HACCP opgezet. Het implementeren van een HACCP-systeem vraagt immers om een investering in kennis in het bedrijf. Bij het IKD zijn inmiddels meer dan driehonderd aanmeldingen voor het project binnengekomen.

Het scholingsproject bestaat uit:

- Een introductie cursus over het ontwikkelen, toepassen en onderhouden van een HACCP-systeem binnen een GMP-erkend bedrijf, bedoeld voor managers en kwaliteitsfunctionarissen.
- Een vervolgcursus van vier dagen waarin wordt geleerd hoe een HACCP-systeem kan worden opgezet. Risicoanalyses en beheersmaatregelen zijn hierbij het uitgangspunt.
- Een training HACCP en Mengvoeder die lijnoperators en stafmedewerkers leert zaken als productveiligheid, kwaliteitsmanagement en wet- en regelgeving in het kader van HACCP te plaatsen. Verder gaat de training in op (het beheersen van) gevaren en hygiëne tijdens het productieproces. Voor foeragebedrijven wordt een soortgelijke training opgezet.

Voor cursuskosten, locaties, aanvangsdata, subsidiemogelijkheden en andere informatie kan contact worden opgenomen met het Informatie- en Kenniscentrum Diervoedersector via telefoonnummer 070-3708305 of via www.pdv.nl.

Feed for Food

De diervoedersector staat aan de basis van de voedselketen voor de consument. Onder het motto 'Feed for Food' werkt het Productschap Diervoeder daarom permanent aan het optimaliseren van het kwaliteitsbeleid van de diervoedersector, de samenwerking in de keten en de communicatie met de omgeving.

Scholing met de hoofdletters IKD

De samenleving stelt steeds hogere eisen aan de kwaliteit van het voedsel en aan het welzijn van dieren. Dit betekent dat ook steeds hogere eisen worden gesteld aan de kwaliteit van de diervoeding en dat vergt kennisontwikkeling van de mensen die in deze sector werken. Daarom heeft het Productschap Diervoeder twee jaar geleden het Informatie- en Kenniscentrum Diervoedersector (IKD) opgezet samen met IPC-DIER en Wageningen UR. Doel van het IKD is het naadloos op elkaar laten aansluiten van de vraag naar en het aanbod van kennis in de diervoedersector.

Dialogo tussen diervoedersector en retail

Het Productschap Diervoeder (PDV) en het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL) zijn de dialoog met elkaar aangegaan. In oktober hebben vertegenwoordigers van het productschap gesproken met vleesinkopers van bij het CBL aangesloten retailbedrijven.

Centraal in het gesprek stonden inhoud en voortgang van het 'Plan van Aanpak versterking kwaliteitsborging diervoedersector' van het schap. De vleesinkopers hebben ook kennis kunnen nemen van de werking in de praktijk van het bestaande GMP-kwaliteitsborgingssysteem in de diervoedersector. Door de inkopers van de retailbedrijven is duidelijk gemaakt welke verwachtingen zij hebben aan gaande kwaliteitsborging. Afgesproken is de dialoog voort te zetten. Het productschap zal het CBL en de aangesloten retailbedrijven stelselmatig op de hoogte houden van de resultaten van de voortdurende aanscherping van de kwaliteitsborging in alle schakels van de diervoederketen.

De aanpak van het IKD is van deze tijd: scholing vindt zoveel mogelijk plaats op de werkplek zelf. Voor vrijwel iedereen binnen een diervoederbedrijf heeft het IKD cursussen en trainingen. Bovendien wordt de scholing op maat van het deelnemende bedrijf gesneden. Onder de noemer Krachtvoer 1 zijn samen met EMC TOP drie trainingen ontwikkeld die gericht zijn op het vastleggen van het kennen en kunnen van de medewerkers en op het optimaal toepassen ervan in het productieproces:

- **De baas als coach.** Deze training leidt de voorman op tot een coachende baas die creativiteit, zelfstandigheid en meedenken bij zijn medewerkers optimaal weet te stimuleren.
- **Lijnbeheer.** Dit vervolg op De baas als coach leert de voorman en zijn team samen knelpunten te signaleren, analyseren en uiteindelijk op te lossen.
- **Taakboeken.** Na afloop van deze training weet de voorman en zijn team het hoe en waarom van de werkzaamheden binnen het productieproces in taakboeken vast te leggen. Scholing op de werkplek krijgt hierdoor een nieuwe impuls.

Bovendien biedt het IKD de volgende cursussen aan:

- **Goed Mengvoer Produceren.** Deze cursus, in uitvoering bij IPC-DIER Barneveld, leert productiemedewerkers en voormannen wat er nodig is

Scholing op de werkplek

om kwalitatief hoogwaardig mengvoeder te produceren.

- **Actuele diervoedertechnologie.**

Deze cursus, in uitvoering bij de universiteit in Wageningen, brengt de kennis van procesoperators op peil aan de hand van de laatste technologische ontwikkelingen op het gebied van diervoederproductie.

Het IKD neemt het HACCP-systeem komend jaar op in het lesmateriaal, in aansluiting op het inbouwen van dit systeem in de GMP-kwaliteitsborgingsregeling van de diervoedersector.

Het Productschap Diervoeder (PDV) hecht grote waarde aan het scholingstraject voor de diervoedersector. Voor eenderde van de scholingskosten stelt het PDV subsidies beschikbaar. Daarnaast subsidieert het Europees Sociaal Fonds eenderde van alle opleidingskosten van lager opgeleide medewerkers in de diervoederindustrie. Maatwerk en fiscaal voordeel maakten het voor de diervoederproducenten nog nooit zo aantrekkelijk om het kwaliteitsniveau daadkrachtig te verhogen.

Bel voor meer inlichtingen over het Informatie- en Kenniscentrum Diervoedersector met Hein Dorrestein (030 - 247 91 57).

Bel voor meer informatie over de IKD-cursussen en trainingen met Cees Lommers (070 - 370 84 54).

Of bezoek de website: www.pdv.nl

Nu al wereldwijde afzet pluimveemest

Kwaliteitsgaranties voor dierlijke mest

"Nederland is met de certificering van dierlijke mestproducten uniek in de wereld. Dankzij certificering kunnen deze producten qua samenstelling en garanties eindelijk gelijkwaardig concurreren met kunstmest." Dit stelt Johannes Doornbos. Hij is projectleider van het Projectbureau Bevordering Mest Afzet, kortweg het projectbureau BMA, in Wageningen.

Het BMA-project is in 1997 door het Productschap Diervoeder opgezet om de afzet van dierlijke mestproducten te bevorderen. Certificering is hierbij een speerpunt. Voor pluimveemest is een systeem hiervoor inmiddels ontwikkeld. Het eerste certificaat is onlangs uitgeleend aan pluimveehouder Harry te Wierik uit Raalte. Dit gebeurde door oud-milieuminister Hans Alders, nu Commissaris van de Koningin in Groningen en voorzitter van de Stuurgroep Heroriëntatie Pluimveehouderij. Door de certificering zijn de hoeveelheden droge stofgehalte, organische stof, kalium, fosfaat en stikstof in de mestproducten van Te Wierik gegarandeerd. Op de certificering wordt toegezien door SGS Agro Control, een internationaal gerenommeerde controle instantie. De kwaliteitseisen zijn opgesteld door het projectbureau BMA in samenwerking met mestverwerkers en veterinaire en fytosanitaire specialisten.

Aantoonbare garanties

"We staan met de certificering van mest aan het begin van een totaal nieuw markttraject," aldus Doornbos. "Wij willen door de structurele export van mestproducten de nationale mineralenbalans ontlasten. Hoe meer kan worden geëxporteerd, hoe beter en hoe minder inkrimping van de veestapel. Wil je iets bereiken, dan moet je door certificeren productgaranties geven. Gebruikers van mest vragen in toenemende mate zekerheid over de samenstelling ervan en de veiligheid. Ze willen geen insleep van planten- en dierziekten via de mest. Akkerbouwers willen bovendien graag

weten waar de mest vandaan komt. Door kwaliteitsborging met aantoonbare garanties wek je vertrouwen."

Groeimarkt

De afzetmogelijkheden voor Nederlandse pluimveemest zijn goed. Doornbos: *"De organische stof in de mest is een bodemverbeterend element. Het zorgt voor een landbouwkundige meerwaarde ten opzichte van kunstmest."* Het afgelopen jaar is zo'n 220.000 ton stapelbare pluimveemest geëxporteerd, voornamelijk naar België en Duitsland. Naar vooral Frankrijk werd daarnaast 40.000 ton gecomposteerde mest uitgevoerd. Verder is zo'n 70.000 ton pluimveekorrelmest geëxporteerd naar onder andere Zuid-Europa, het Midden-Oosten, Taiwan en Brazilië. Afnemers zijn akkerbouwers en telers van druiven, groenten en bloemen. Doornbos: *"De gedroogde en gekorrelde pluimveemest is een interessant product voor teelten met een hoog rendement die hoge eisen stellen aan de structuur van de grond en aan de bodemvruchtbaarheid."*

Nieuwe markten

Aan een certificeringssysteem voor varkens- en runderdrijfmest wordt nog gewerkt. Doornbos: *"Certificering helpt bij de valorisering van mest en stimuleert productontwikkeling. Het is een hulpmiddel bij de ontwikkeling van afzetmarkten. In sommige landen is de invoer van mest verboden, omdat de exporteur geen kwaliteitsgaranties kan overleggen. De certificering is voor de mestverwerker*

Hans Alders (l) en Harry te Wierik

ook een hulpmiddel om zijn productieproces te vervolmaken en kosten efficiënter te werken."

Het projectbureau BMA werkt aan een op maat gesneden certificeringssysteem. Afhankelijk van de individuele situatie van het bedrijf en/of het toegepaste verwerkingsproces worden logboeken en protocollen uitgewerkt. Ze worden samengevoegd in een handboek. Het uiteindelijke doel is niet de certificering van een product, maar van het hele productieproces van mestverwerking. *"We moeten voor alle dierlijke mest toe naar één landelijk certificeringssysteem,"* aldus Doornbos. Zijn projectbureau fungeert als vraagbaak voor iedereen die iets over mestverwerking en mestafzet wil weten.

Adres:

Projectbureau BMA
Mansholtlaan 4
6708 PA Wageningen
tel. (0317) 47 74 13
e-mail j.doorbos@bma.agro.nl

Zie ook: www.pdv.nl

Zuivelindustrie wil gesloten kwaliteitsketen

Het kwaliteitsbeleid van de Nederlandse zuivelindustrie wordt gekenmerkt door preventie en samenwerking in de productieketen. Dit geldt vooral voor zaken die de zuiverheid en veiligheid van het product raken.

Iedere activiteit in de productieketen van zuivelproducten is in meer of mindere mate van invloed op de kwaliteit van het eindproduct. Dit geldt uiteraard voor de verwerking in de zuivelfabrieken, maar ook voor de melkwinning op de boerderij, voor de productie van de voeders voor het melkvee en voor de voortbrenging van diverse grond- en hulpstoffen. De zuivel is wat dit betreft zeer afhankelijk van het kwaliteitsmanagement van de bedrijven, óók van die in de voorafgaande schakels van de keten.

Uit de recente dioxine-crisis blijkt weer eens hoezeer de reputatie en afzet van het Nederlands zuivelproduct beïnvloed kan worden door de condities in de bedrijfskolom en de publiciteit daarover, zelfs als de kwaliteit van het product er in het geheel niet door wordt beïnvloed.

De zuiverheid en veiligheid van de zuivelproducten moeten boven iedere twijfel zijn verheven. Dit kan alleen worden bereikt als de condities van de productie- en verwerkingsprocessen vóór worden vastgelegd op basis van risico-analyses en deze condities worden beheerst door de controle van de kritische punten in het proces en de monitoring van kwaliteitsindicatoren. De zuivelindustrie streeft er daarom naar dat deze, op HACCP-principes gebaseerde, kwaliteitsborging tot stand wordt gebracht in alle schakels van de productieketen. De kwaliteitsborging in de voorafgaande schakel moet de voorwaarde zijn voor levering aan de volgende schakel, zodat een gesloten kwaliteitsketen ontstaat.

Het spreekt vanzelf dat een integrale ketenzorg alleen kan worden gerealiseerd door een intensieve samenwerking tussen de ketenpartners. Een voorbeeld hiervan is de samenwerking tussen de LTO en de NZO bij de ontwikkeling van het borgingssysteem 'Keten Kwaliteit Melk'. De wettelijke eisen en wensen van

afnemers en consumenten worden hierin zeker gesteld door het vastleggen van maatregelen in de bedrijfsvoering in de melkveehouderij. Eén van deze maatregelen is dat melkveehouders uitsluitend mengvoeders en enkelvoudige krachtvoeders betrekken van GMP-erkende producenten of handelaren. In het verlengde hiervan is ook een gemeenschappelijk kwaliteitsbeleid overeengekomen tussen de LTO, de NZO en de diervoedersector in het kader van het 'Project Kwaliteitsborging Melkveevoeders'. Uitgangspunt voor deze samenwerking is dat de zuiverheid en veiligheid van de zuivelproducten een gemeenschappelijk belang is van de ketenpartners en de inzet van de gehele keten moet zijn.

Het verheugt de NZO zeer dat in het kader van het 'Plan van Aanpak versterking kwaliteitsborging diervoedersector' van het Productschap Diervoeder, het streven naar een gesloten kwaliteitsketen met een op HACCP-principes gebaseerde kwaliteitsborging, wordt beantwoord. De grondslag hiervoor wordt gelegd in het document 'Uitbreiding GMP-regeling diervoedersector

met risicofactoren HACCP'. Wij zien het als een doorbraak dat de GMP-regeling hierin ook wordt uitgebreid tot de toeleveranciers, waardoor uiteindelijk ook de productie en het transport van de grondstoffen zal worden geborgd volgens het HACCP-concept. Dit is een absolute noodzaak gezien de in het verleden geconstateerde risico's! De uitvoering van deze voornemens is een grote opgave voor de diervoedersector. De wijze waarop dit momenteel ter hand wordt genomen geeft ons echter het vertrouwen dat het niet bij voornemens zal blijven en dat er een ware omslag wordt gemaakt.

L.G. Willigenburg
directeur DOC Kaas en
voorzitter Commissie
Kwaliteitsaangelegenheden
NZO (Nederlandse Zuivel
Organisatie)

Kwaliteitsborging voedervetten

In januari 2000 is de introductie van het GMP-kwaliteitsborgingssysteem voor voedervetten van start gegaan. Doel hiervan is zeker te stellen en aantoonbaar te borgen dat de voor diervoeders bestemde vetten geen ontoelaatbare verontreinigingen bevatten. Uitbreiding van de algemene GMP-code (Good Manufacturing/Managing Practice) voor de diervoedersector moet dat garanderen. Dit gebeurt met specifieke GMP-regels voor de voedervetensector, die zijn vastgelegd in de (aanvullende) GMP-code Voedervetten. Het systeem voor de voedervetten is opgezet door de Productschappen Margarine, Vetten en Oliën en Diervoeder.

Directe leveranciers

Diervoederbedrijven mogen straks uitsluitend vetten afnemen van GMP-erkende bedrijven. Bedrijven die rechtstreeks aan de diervoederindustrie of de veehouder leveren, moeten per 1 april 2000 beschikken over een GMP-erkenning van het Productschap Diervoeder. Voorheen gebeurde dit op vrijwillige basis.

In de GMP-code wordt bepaald dat bedrijven een HACCP-analyse moeten hebben uitgevoerd. Op basis van een bedrijfsspecifieke risicoanalyse moet een kwaliteitsborgingssysteem worden opgezet dat voldoet aan alle eisen van de GMP-code. De Keuringsdienst Diervoedersector beoordeelt of de risicoanalyse juist is uitgevoerd en of de juiste beheersmaatregelen zijn genomen.

De vetveredelingsbedrijven (frituurvetcyclers) dienen reeds sinds 1 januari 2000 te beschikken over een GMP-erkenning.

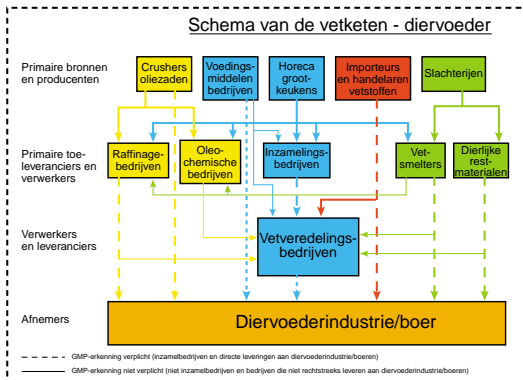
Indirecte leveranciers

Bedrijven die niet rechtstreeks aan de diervoederindustrie leveren (en dus niet verplicht GMP-erkend zijn), krijgen door hun afnemers (de GMP-erkende bedrijven) kwaliteitseisen opgelegd, die staan vermeld in de GMP-code. Zo zullen voedingsmiddelenbedrijven die beschikken over een HACCP-systeem en die vetstoffen als bijproduct produceren, het HACCP-systeem ook dienen toe te passen op hun bijproducten voor de diervoedersector. Indien zij de kwaliteit daarvan op een andere maar gelijkwaardige wijze kunnen borgen, is dat toegestaan. Het nieuwe systeem voor voedervetten houdt dus in dat de GMP-erkende diervoederbedrijven toetsen of de grondstoffen die zij betrekken onder een adequaat kwaliteitssysteem zijn geproduceerd.

Extra waarborgen frituurvetten

Voor de keten van gebruikte frituurvetten zijn twee extra waarborgen ingebouwd. Zo moeten de inzameelaars van frituurvetten die niet rechtstreeks aan de diervoederindustrie leveren, ook over een GMP-erkenning beschikken. Daarnaast zullen voor de toeleveranciers van gebruikte frituurvetten (de zogeheten ontdoeners) de eisen gelden die in de diverse Hygiëne-codes worden opgenomen. In de Hygiënecode voor de horeca is dit inmiddels geregeld.

Voor meer informatie:
zie www.pdv.nl

Breed samengestelde Stuurgroep kwaliteitsborging

Een breed samengestelde Stuurgroep begeleidt de uitvoering van het 'Plan van Aanpak versterking kwaliteitsborging diervoedersector'. Dit plan is medio vorig jaar door het Productschap Diervoeder opgezet in reactie op de Belgische affaire met door dioxine besmette voedervetten. In de stuurgroep zijn alle betrokken geledingen van de diervoedersector vertegenwoordigd, alsmede de ketenpartijen in de sectoren vlees, zuivel en eieren, het ministerie van LNV en TNO Voeding.

(Zie voor de samenstelling: www.pdv.nl)

Tegengaan ongewenste stoffen in voer

Vooruitlopend op regelgeving van de EU heeft het Productschap Diervoeder de normen voor ongewenste stoffen in diervoeder aangescherpt. Hiertoe is door het schapbestuur eind vorig jaar besloten. Het besluit betreft opname in de GMP-kwaliteitsborgingsregeling van nieuwe (lagere) maximumnormen voor PCB, dioxine en vomytoxine. De nieuwe normen sluiten aan bij die van de voedingsmiddelenindustrie. (Zie ook: www.pdv.nl)

Invoering GMP-transport voedermiddelen

Het Productschap Diervoeder heeft in juli 1999 GMP-kwaliteitsborgingsvoorwaarden vastgesteld voor transport van voedermiddelen, mengvoeders en voormengsels. Inmiddels zijn aanpassingen opgesteld. De transportvoorwaarden dienden namelijk beter afgestemd te worden op andere vormen van vervoer dan wegtransport: vervoer per zeeschip, binnenvaartschip en trein. Daarnaast dienden reinigings- en ontsmettingsvoorschriften nader te worden beoordeeld op grond van in de praktijk voorkomende transportvolgordes. Aan de aanpassingen is de afgelopen maanden hard gewerkt.

Sinds 1 januari 2000 dienen GMP-erkende bedrijven de voorwaarden voor transport in hun GMP-systeem opgenomen te hebben. Ook moeten zij dan aantoonbaar deze voorwaarden hebben afgesproken met het in te schakelen beroepswegvervoer (externe transporteurs). De precisering van de voorwaarden voor het transport per zeeschip, binnenvaartschip en trein wordt in maart 2000 afgerond. Ook de benodigde aanpassingen aan de tot op heden vastgelegde reinigings- en ontsmettingsvoorschriften zullen in het voorjaar van 2000 worden doorgevoerd. TNO zal hierover advies uitbrengen.

C O L O F O N

Feedback is een kwartaaluitgave van het Productschap Diervoeder

Samenstelling en productie:
PR Land- en Tuinbouw B.V.
Zoetermeer

Vormgeving:
Arjan Hendriks

Fotografie en illustraties:

Marcel Bekken
Camilla van Zuylen
Bert Janssen
Hans Sas
Frank Uijlenbroek
DOC

Drukwerk:

Joh. Enschedé Amsterdam BV

Correspondentieadres:

Productschap Diervoeder
Postbus 29739
2502 LS Den Haag
Tel. (070)370 87 08
Fax (070)370 82 90
E-mail: pdv@hpa.agro.nl
Internet: www.pdv.nl

